

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Foltase a soudců Davida Hipšra a Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **X**, zastoupen Mgr. Martinou Nimmrichterovou, advokátkou se sídlem Blahoslavova 4, Šumperk, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. 11. 2023, č. j. 72 Ad 24/2023-37,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. 11. 2023, č. j. 72 Ad 24/2023-37, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutím označeným jako „rozhodnutí č. II“ ze dne 11. 1. 2023, č. j. 1-2R-11. 1. 2023-421/X, žalovaná rozhodla o odnětí invalidního důchodu žalobci podle § 56 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění (dále jen „ZDP“). Žalovaná rozhodla na podkladě posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Jeseník ze dne 23. 11. 2022, podle kterého žalobce již nebyl invalidní (pokles pracovní schopnosti byl shledán pouze ve výši 20 %).

[2] Žalobce napadl rozhodnutí námitkami. Rozhodnutím ze dne 25. 4. 2023, č. j. RN-X-48091-TR (dále též „napadené rozhodnutí“), žalovaná námitky zamítla. Pro účely tohoto rozhodnutí vypracovala posudková lékařka žalované, MUDr. P. M., Ph.D., posudek o invaliditě ze dne 11. 4. 2023. V něm souhlasila se závěry předchozího posudku.

II.

[3] Žalobce se proti napadenému rozhodnutí bránil žalobou podanou u Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále též „krajský soud“). Krajský soud pro účely soudního

řízení zadal vypracování posudku Posudkové komisi Ministerstva práce a sociálních věcí v Ostravě (dále též „PK“). PK v posudku ze dne 5. 10. 2023 na rozdíl od předchozích posudků přehodnotila druh postižení. I přesto však vyslovila souhlas se závěrem předchozích posudků o snížení pracovní schopnosti o 20 %. Na ústním jednání dne 8. 11. 2023 krajský soud pověřené zaměstnankyni žalované sdělil, že ze spisu vyplývá, že žalobce požádal dne 5. 12. 2022 o zvýšení důchodu. Ze spisu však nevyplývá, že by o této žádosti bylo rozhodnuto. Místo toho, aby bylo rozhodnuto, žalovaná bez dalšího rozhodla o odnětí invalidního důchodu, což však představuje vadu řízení. Následně krajský soud vyhlásil rozsudek, kterým z těchto důvodů napadené rozhodnutí zrušil a vrátil věc žalované k dalšímu řízení. Žalovanou zavázal, aby v navazujícím řízení nejdříve rozhodla o žádosti žalobce o změnu výše důchodu. Rozsudek krajského soudu (stejně jako všechna dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu) je v plném znění dostupný na www.nssoud.cz a soud na něj na tomto místě pro stručnost odkazuje.

III.

[4] Proti rozsudku krajského soudu podala žalovaná (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodů obsahově podřaditelných pod § 103 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.“). Stěžovatelka v první řadě upozorňuje, že závěr krajského soudu o tom, že stěžovatelka odňala invalidní důchod, aniž by nejdříve rozhodla o změně výše, je chybný. Žalovaná o žádosti žalobce rozhodla, a to rozhodnutím označeným jako „rozhodnutí č. I“ ze dne 11. 1. 2023, č. j. 1-2R-11.1.2023-421/X (rozhodnutí je označeno stejným datem vydání a číslem jednacím jako „rozhodnutí č. II“, které bylo napadeno námitkami v řízení, ze kterého vzešlo žalobou napadené rozhodnutí – pozn. Nejvyššího správního soudu). Stěžovatelka se domnívá, že krajský soud překročil žalobní námitky, jakož i předmět řízení, neboť žalobce na vady řízení spočívající v nerozhodnutí předchozí žádosti nepoukazoval. Stěžovatelka si je vědoma, že sporné rozhodnutí nebylo obsaženo ve spisové dokumentaci postoupené krajskému soudu, domnívá se však, že ve spisu jsou jasné indicie o existenci tohoto rozhodnutí. Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV.

[5] Nejvyšší správní soud zaslal kasační stížnost žalobci k vyjádření. Žalobce se ke kasační stížnosti ve stanovené lhůtě nevyjádřil.

V.

[6] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[7] Z níže uvedených důvodů shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost přijatelnou (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006-59, ze dne 22. 5. 2013, č. j. 6 Azs 11/2013-18, ze dne 19. 6. 2014, č. j. 7 Azs 13/2014-52, ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, ze dne 27. 8. 2021, č. j. 9 As 144/2021-31 atp.) a důvodnou.

pokračování

[8] Stěžovatelka v kasační stížnosti dovozuje, že krajský soud překročil žalobní námitky, jakož i předmět řízení, neboť žalobce na vady řízení spočívající v nerozhodnutí předchozí žádosti nepoukazoval.

[9] Podle § 75 odst. 2 s. ř. s. přezkoumá krajský soud *v mezích žalobních bodů napadené výroky rozhodnutí*.

[10] Vymezením žalobních bodů žalobce vymezuje rozsahu přezkumu prováděného krajským soudem (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2005, č. j. 6 As 45/2004-84, či ze dne 16. 12. 2009, č. j. 6 A 72/2001-75). Krajský soud se dopustí zásadní vady řízení s vlivem na zákonnost rozhodnutí, zruší-li rozhodnutí správního orgánu na základě důvodu (žalobního bodu), který nebyl žalobcem uplatněn. Takový postup „je nejen popřením dispoziční zásady, kterou je jinak ovládáno správní soudnictví, ale znamená i zásah do principu rovnosti účastníků řízení (čl. 96 odst. 1 Ústavy, čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a § 36 odst. 1 s. ř. s.), neboť jim odnímá právo vyjádřit se ke skutkovým a právním otázkám, které vzal soud za určující pro své zrušující rozhodnutí“, (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 2. 2008, č. j. 7 Afs 216/2006-63).

[11] V souzené věci zrušil krajský soud napadené rozhodnutí žalované z důvodu údajného procesního pochybení. K tomu uvedl: „Žalobce si podle správního spisu dne 26. 10. 2022 požádal o zvýšení invalidního důchodu. Na základě posudku o invaliditě ze dne 23. 11. 2022 žalovaná žalobci invalidní důchod rozhodnutím ze dne 11. 1. 2023 odňala. Součástí správního spisu, který žalovaná zaslala soudu, není žádné rozhodnutí, kterým by žalovaná zamítla žádost žalobce o změnu výše invalidního důchodu. Součástí správního spisu je pouze rozhodnutí o odnětí invalidního důchodu a o zamítnutí námitek proti tomuto rozhodnutí, posudky o invaliditě a související listiny. [...] Z citovaného ustanovení vyplývá, že v případě již přiznané dávky důchodového pojištění je třeba odlišovat řízení o změně poskytování dávky a řízení o změně výše dávky. [...] Bylo-li správní řízení zahájeno na základě žádosti účastníka řízení, musí správní orgán o takové žádosti rozhodnout. To se v projednávané věci nestalo, neboť žalovaná žalobou napadeným rozhodnutím zamítla námitky proti rozhodnutí o odnětí invalidního důchodu. Samotná žádost, která řízení iniciovala, zůstala podle správního spisu nevyřízená.“

[12] Jak však vyplývá z podání žalobce, taková vada nebyla v řízení před krajským soudem namítána. Žalobce uvedl, že podává „žalobu proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (dále také jen „ČSSZ“) č. j. RN-X-48091-TR ze dne 25. 4. 2023, jímž zamítla mé námitky proti svému rozhodnutí č. j. 1-2R-11.1.2023 - 421/X ze dne 11. 1. 2023, kterým mi byl odňat invalidní důchod.“ Konkrétní výhrady vůči napadenému rozhodnutí vymezil jednotlivými žalobními body: namítal nesprávné zjištění skutkového a právního stavu – domnívá se, že postižení X odpovídá podle lékařských zpráv postižení uvedenému v kapitole VI položce 9c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity, s poklesem míry pracovní schopnosti o 60-70 %. K tomu žalobce trpí ještě X, tj. postižením podle kapitoly IX oddílu A položky 1a téže vyhlášky. Žalobce je vyučený a většinu života pracoval jako řidič nákladního vozidla. Nyní podle lékařských zpráv nemůže pracovat dlouho vsedě a je omezen oběma nemocemi v pohybu, chodí o berlích a má bolesti bederní páteře. Žalovaná nezohlednila jeho neschopnost vykonávat dosavadní zaměstnání (řidič nákladního vozidla) z důvodu bolestí, které cítí, když déle sedí.

[13] Na žádném místě žaloby, ani v pozdějším podání, však žalobce nevytýká procesní pochybení spočívající v nerozhodnutí o žádosti o změnu výše invalidního důchodu. Nejvyšší správní soud si je přitom vědom toho, že krajský soud je v některých případech oprávněn přistoupit ke zrušení rozhodnutí tzv. ex offo, v tomto ohledu však krajský soud své úvahy ani nikterak nespécifikoval. Stejně tak neoznačil žádnou judikaturou dovozenou výjimku ze zásady vázanosti žalobními body (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS, ze dne 16. 11. 2016, č. j. 5 As 104/2013-46, č. 3528/2017 Sb. NSS, či rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 6. 2008, č. j. 2 As 9/2008-77, č. 1684/2008 Sb. NSS, ze dne 18. 6. 2008, č. j. 1 Afs 21/2008-98, náleží Ústavního soudu ze 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 545/07 atp.). V této souvislosti nelze přehlédnout ani celkovou úspornost odůvodnění rozsudku krajského soudu, která neumožňuje náležitý přezkum důvodů, pro které přistoupil ke zrušení rozhodnutí stěžovatele.

[14] Nejvyšší správní soud tímto nezpochybňuje ustálené judikurní závěry ohledně povahy odnímání invalidního důchodu podle § 56 zákona o důchodech a jeho vztahu k jiným žádostem a řízením (*mutatis mutandis* srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 6. 2010, č. j. 4 Ads 151/2009-171). Tato východiska mají ostatně prameny v judikatuře, která je daleko starší než moderní správní soudnictví (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 24. 11. 1983, sp. zn. 9 Co 118/83, či ze dne 30. 3. 1983, sp. zn. 9 Co 36/83). Krajský soud však neoznačuje žádnou normativní, resp. judikurní linii, která by umožňovala k event. nesprávné aplikaci § 56 zákona o důchodech přihlídnout bez námítky (podpůrně srov. již citovaný rozsudek ze dne 15. 6. 2010, č. j. 4 Ads 151/2009-171, odstavec první na straně šesté).

[15] Z výše uvedených důvodů nezbylo než přisvědčit stížní argumentaci dovozující překročení žalobních bodů, kterými žalobce vymezil rozsah přezkumu. Jak vyplývá z výše uvedené judikatury, touto vadou krajský soud zatížil konečné rozhodnutí (kasační stížností napadený rozsudek) nezákonností.

[16] Nejvyšší správní soud nepovažoval za předmětné zabývat se argumentací stěžovatelky ohledně existence či neexistence povinnosti krajského soudu vyžádat doplnění správního spisu. Nejvyšší správní soud nezpochybňuje, že podle ustálené judikatury za určitých okolností může nevyžádání doplnění správního spisu představovat pochybení krajského soudu (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2006, č. j. A 2/2003-73, č. 1469/2008 Sb. NSS, ze dne 27. 9. 2006, č. j. 6 As 33/2006-92, č. 1013/2007 Sb. NSS). Uvedené je však bezpředmětné za výše popsané situace. Lze dodat, že kdyby si v souzené věci krajský soud doplnění správního spisu vyžádal (jako to učinil Nejvyšší správní soud), zjistil by, že žalovaná o žádosti žalobce ve skutečnosti rozhodla.

[17] Z uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení, ve kterém je krajský soud vázán výše vyslovenými právními názory (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[18] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s., srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2008, č. j. 1 As 61/2008-98).

pokračování

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. května 2024

Tomáš Foltas
předseda senátu